

Učni načrt

ZGODOVINA IN TEORIJA DRAME IN GLEDALIŠČA

Umetniška gimnazija, dramsko-gledališka smer

Obvezni maturitetni predmet (280 ur)

UČNI NAČRT

ZGODOVINA IN TEORIJA DRAME IN GLEDALIŠČA

Gimnazija; umetniška gimnazija, dramsko-gledališka smer

Obvezni maturitetni predmet (280 ur)

Predmetna komisija:

Marjan Bevk, Gimnazija Nova Gorica, predsednik

Natalija Arčon, Gimnazija Nova Gorica, članica

Avtor: mag. **Marjan Štrancar**, Gimnazija Nova Gorica

Recenzenta:

dr. **Blaž Lukan**, Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo

Brane Šimenc, Srednja gradbena, geodetska in ekonomska šola Ljubljana

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. Igor Lukšič

Za zavod: mag. Gregor Mohorčič

Uredila: Lektor'ca

Jezikovni pregled: Lektor'ca

Ljubljana, 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:792.01(0.034.2)
37.091.214:82.0-2(0.034.2)

ŠTRANCAR, Marjan

Učni načrt. Zgodovina in teorija drame in gledališča
[Elektronski vir] : gimnazija, umetniška gimnazija,
dramsko-gledališka smer : obvezni maturitetni predmet (280 ur) /
avtor Marjan Štrancar. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za
šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2010

Način dostopa (URL): [http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/
programi/gimnazija/umet_gim/UN_Zgodovina-teorija_drume-gledalisca.p
df](http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/gimnazija/umet_gim/UN_Zgodovina-teorija_drume-gledalisca.pdf)

ISBN 978-961-234-894-6 (Zavod RS za šolstvo)

250772224

Sprejeto na 128. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 12. 2009.

Kazalo

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	4
2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE	5
3 UČNI CILJI IN VSEBINE.....	7
3.1 Teorija drame	7
3.2 Zgodovina drame in gledališča	14
4 PRIČAKOVANI REZULTATI.....	22
4.1 Vsebinska znanja pri teoriji drame.....	22
4.2 Vsebinska znanja pri zgodovini drame in gledališča	24
4.3 Procesna znanja.....	26
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	27
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	28

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet teorija in zgodovina drame in gledališča je temeljni predmet dramsko-gledališke gimnazije. Dijake¹ seznanja s tradicionalno in sodobno, slovensko in tujo teoretično mislijo o fenomenih dramatike in gledališča oziroma gledališkega uprizarjanja in z izbranimi dramskimi in gledališkimi umetninami, časom in prostorom njihovega nastanka, z njihovimi avtorji, recepcijo in kritičnimi refleksijami.

V korelaciji z drugimi predmeti, zlasti s slovenščino, dijaki poglobljajo spoznavanje zgodovinskega razvoja, pojavnih oblik in vrst slovenskih in tujih dramskih in gledaliških umetnin. Pri tem razvijajo lasten kritični metajezik in zmožnosti kritične refleksije ob recepciji različnih vrst dramatike in gledaliških odskih konkretizacij. V štirih letih pridobijo temeljno historično in teoretično znanje, razvijejo kognitivne in emocionalne sposobnosti in spretnosti ter zadovoljujejo umetniške ambicije. Sproti (predvsem) virtualno preizkušajo uresničevanje medbralnih predstav, preverjajo razčlenjevalne in uprizoritvene spretnosti, dopolnjujejo in korigirajo medbralne zamisli in zamišljeno odsko podobo ter oblikujejo zavest o tesni prepletenosti in povezanosti dramskih in gledaliških umetnin. Pridobljeno znanje, zmožnosti in spretnosti jim pomagajo pri osebni rasti in nadaljnjem študiju.

Učni načrt navaja delitev znanj na splošna in *posebna znanja*. Splošna znanja (SZ) so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo in so namenjena vsem dijakom, zato jih mora učitelj obvezno obravnavati. *Posebna znanja* (PZ) opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava glede na zmožnosti in interese dijakov ter glede na strokovne zahteve gimnazijskega programa. V poglavju *Cilji in vsebine* so:

- splošna znanja zapisana v pokončnem tisku,
- *posebna znanja pa pisana v poševnem tisku.*

¹ V tem učnem načrtu izraz *dijak* velja enakovredno za *dijaka* in *dijakinjo*. Enako velja izraz *učitelj* enakovredno za *učitelje* in *učiteljice*.

2 SPLOŠNI CILJI IN KOMPETENCE

Pri predmetu teorija in zgodovina drame in gledališča dosegamo ob upoštevanju temeljnih didaktičnih načel in ustreznih metodah ter metodičnih postopkih različne vzgojno-izobraževalne cilje (kognitivne, afektivne, psihomotorične). Pri tem si pomagamo z raznovrstnimi metakognitivnimi dejavnostmi, navedenimi v nadaljevanju.

Dijaki:

- razbirajo in/ali gledajo reprezentativno (iz različnih zgodovinskih obdobj) izbrane dramske in gledališke umetnine, jih doživljajo, razčlenjujejo, ugotavljajo njihovo zvrstno in estetsko specifičnost in tipičnost, dramaturško strukturiranost in gledališko uprizorljivost ter jih vrednotijo,
- pridobivajo in uporabljajo temeljno literaturo in vire, s čimer širijo, poglobljajo in razvijajo temeljna teoretična znanja, zmožnosti in kriterije za sprejemanje, komuniciranje, literarno in dramaturško (uprizoritveno) razčlenjevanje posameznih dramskih situacij in/ali celotnih dramskih besedil ter za vrednotenje,
- ocenjujejo svoje in tuje interpretacije, pri čemer spoštujejo in kritično vrednotijo razbiranja, ocene in uprizoritvene zamisli sošolcev ter izražajo in argumentirajo svoje,
- raziskujejo, vrednotijo in spoštujejo domačo in tujo dramsko in gledališko dediščino ter pravilnost in lepoto maternega jezika, se učijo strokovne komunikacije, kritičnega (raz)biranja dramskih in gledaliških umetnin ter usklajevanja različnih sodb,
- zbirajo in vrednotijo zamisli za uprizoritev razčlenjenega besedila, pri čemer uporabijo tudi gledališka znanja in spretnosti (govorne, gibalne, improvizacijske, interpretativne, igralske idr.), preizkušajo nekatere uprizoritvene vloge (režiserja, lektorja, dramaturga, tonskega mojstra, video mojstra idr.) in se učijo/naučijo snemanja lastne produkcije (priprava elektronskega besedila).

Pri tem pridobivajo različne **kompetence**: jezikovne, digitalne, socialne in državljanske:

- razvijajo oziroma utrjujejo samoiniciativnost, kulturno zavest, kritično mišljenje,
- razvijajo čustveno in racionalno inteligentnost, zmožnosti logičnega mišljenja, sklepanja, vrednotenja, estetske presoje, utemeljevanja in spoštovanja drugačnih razumevanj,
- spodbujajo medsebojno ustvarjalnost, reševanje problemov, sprejemanje odločitev, empatičnost, kulturnost, vljudno in strpno komunikacijo,
- spremljajo učni proces in ga reflektirajo, se samonadzirajo, razvijajo odgovornost, delovne navade, pridobivajo metakognitivna znanja,
- dograjujejo, razvijajo, dopolnjujejo znanje in razčlenjevalne, interpretativne in igralske sposobnosti, pridobljene v osnovni in srednji šoli ter pri branju in razbiranju drugih vrst književnih besedil (medpredmetne povezave),
- se učijo izražanja (besediljenja) razumevanja besedila, kreativnega dograjevanja zapisane besedilne predloge, improviziranja (npr. posnemanja, izražanja občutij, čustev, vživljanja v posamezne like ipd.), pripovedovanja in osnov pravorečno pravilne izvedbe dramskega besedila (odlomka),
- presojujejo, govorno in pisno vrednotijo, primerjajo različne vrste dramskih besedil in različne uprizoritve istega besedila in ugotavljajo specifične razlike med besedilnimi predlogami in njihovimi odrskimi realizacijami;
- predstavljajo medbralne razčlenitvene in uprizoritvene domislice in se z njimi vključujejo v/na širše (občinske, regijske ni državne) prireditve in tekmovanja,
- usvojijo in uporabljajo temeljne dramske, dramaturške ter gledališke kategorije, ob njih pa (v korelaciji z drugimi predmeti) tudi glasbene, plesne, likovne, filmske in elektronske, preizkušajo različne izrazne in oblikovne možnosti, jih opomenjajo in osmišljajo ter raziskujejo (tudi glasovno-telesne) interpretativne možnosti dialoga v izbranih (problemskih) situacijah.

3 UČNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih za obe veji predmeta (teorija drame ter zgodovina drame in gledališča) in ne narekujejo časovne razporeditve snovi. Obseg ur za posamezne sklope in razporeditev sklopov po letnikih določi učitelj. Učni načrt navaja delitev ciljev/kompetenc na splošne in posebne: prvi (obvezna znanja) so obvezni, potrebni za splošno izobrazbo in namenjeni vsem dijakom, zato jih mora učitelj obvezno obravnavati; drugi, posebni (posebna znanja), določajo dodatne cilje/kompetence in s tem tiste vsebine, ki se jih obravnava glede na zmožnosti in interese dijakov, razpoložljivi čas in strokovne zahteve programa.

3.1 TEORIJA DRAME

Procesnorazvojni in vsebinski sklopi

CILJI	VSEBINE
Dijaki: <ul style="list-style-type: none">• opredelijo termina dramaturgija in dramaturg in usvojijo dramaturško razumevanje dramskega besedila,• usvojijo in uporabljajo pojme: dramaturgija besedila, gledališke uprizoritve, prostora, svetlobe, dramskih likov, igre; dramaturški viri; tradicionalna in moderna dramaturgija, dramaturško razčlenjevanje,• <i>iščejo in raziskujejo dodatne vire za spoznavanje dramaturgije (Kralj, Poniž, Inkret, Lukan idr.);</i>	<ul style="list-style-type: none">• Dramaturgija.
<ul style="list-style-type: none">• opredelijo termine: drama, dramatika; ugotovijo razlike,• <i>raziskujejo dodatne vire za spoznavanje dramatike in dramaturgije (Koblar, Lukan, Poniž, Inkret, Kralj idr.);</i>	<ul style="list-style-type: none">• Drama(tika).
<ul style="list-style-type: none">• definirajo, usvojijo in znajo uporabljati termin gledališče in ga povezati s sintagmo gledališka uprizoritev (konkretizacija, inscenacija) dramskega besedila,• <i>obiščejo bližnje gledališče za vodeni ogled,</i>• primerjajo dve besedilni vrsti in preizkusijo postopke dramatizacije proznega besedila,• razložijo, usvojijo in uporabljajo pojme: dramatiziranje, perspektiva, recepcija, predstavljanje, prikazovanje, prisotnost oziroma odsotnost likov; spoznajo dve ločeni praksi, tj. dramatiksko kot literarno in gledališče kot izvedbeno prakso;	<ul style="list-style-type: none">• Gledališče (gledališka uprizoritev).• Prozno in dramsko besedilo, dramatizacija.

<ul style="list-style-type: none"> • raziskujejo oblikovanje (strukturo) dramskega besedila, upoštevajoč literarna, didaktičnometodična in dramaturška izhodišča, usvojijo in uporabljajo termin dramsko besedilo, zgradba, specifikke (npr. soobstajanje dveh besedilnih postopkov oziroma specifično ubesediljenje, dramski čas/prostor, dramski liki, njihovo vedenje in govor), usmerjenost dramatike kot literature na oder, tj. v gledališče; 	<ul style="list-style-type: none"> • Dramsko besedilo.
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznavajo posebnosti zapisa (nizanje replik, preplet dialoga in didaskalij, stolpčnost, fragmentariziranost) in recepcije dramskega besedila, • usvojijo branje z domišljanjem (miselno gledališčenje, gledališče »v očeh duha«), • usvojijo in uporabljajo specifičen zapis dramskega besedila ter pojme: naslov, podnaslov, moto, seznam oseb, glavno besedilo (dialog, replike), stransko besedilo (didaskalije in didaskalične prvine) kot avtorjeve sugestije za gledališko uprizoritev in neposreden nagovor bralca, • <i>opredelijo pojme: besedilna mreža, raznovrstnost, razdrobljenost, zgoščenost, polnjenje in praznjenje dramskega besedila;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapis in recepcija dramskega besedila.
<ul style="list-style-type: none"> • raziskujejo vrste in spreminjanje dramskega besedila v uprizoritvenem procesu od avtoriziranega oziroma izvirnega do uprizorjenega besedila (ki ga gledalci »razbirajo z odra«), • <i>izvejo za glavne uprizoritelje in njihovo razmerje do dramskega besedila med uprizoritvenim procesom;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrste dramskih besedil in njihovo gledališko uprizorjanje.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo cilje, metode, tehnike branja, uporabijo virtualno branje, tj. medbralno domišljanje potencialnih gledaliških realizacij, aktivirajo svoj dialog z besedilom, tj. spraševanje besedila, odgovarjanje avtorju – besedilu, obrobno anotiranje in grafično ponazarjanje; 	<ul style="list-style-type: none"> • Branje, razbiranje dramskega besedila.
<ul style="list-style-type: none"> • usvojijo in uporabijo različne bralne tehnike, možnosti in vrste branja: npr. preskakujoče, ponovno, literarno, branje v sebi, razčlenjevalno (dramaturško), problemsko, tiho oziroma glasno (interpretativno), uprizoritveno, tj. branje za oder (imaginativno), po vlogah, branje z ugotavljanjem sobesedila, • <i>spoznajo nekatere modele branja oziroma razčlenjevanja dramskega besedila (npr. Vinaverjevega);</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrste branj dramskega besedila.

<ul style="list-style-type: none"> • usvojijo in uporabijo na izbranih primerih dramskega besedila vse korake razčlenjevalnega algoritma: ugotavljajo in razčlenjujejo temeljne dramaturške kategorije: dramski prostor, dramski čas, dramska situacija, dramski lik, dramsko dejanje/dogajanje, dramski dogodek, dramski dialog; znajo razlikovati dramsko od gledališkega oziroma dramsko v gledališki uprizoritvi, • <i>opredelijo in uporabijo termine: dramska konstelacija, konfiguracija, kompozicija, uprizorljivost besedila;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Dramaturško razčlenjevanje.
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznajo vrste in dramaturške funkcije uvodnih didaskalij in jih razčlenjujejo: naslov, podnaslov, moto, seznam oseb/likov; 	<ul style="list-style-type: none"> • Razčlenjevanje uvodnih didaskalij.
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznajo dramaturške funkcije dramskega prostora in ga razčlenjujejo, • raziskujejo možnosti sinergičnih učinkov v prostoru, ocenijo funkcije predmetov (rekvizitov) v njem, • izvejo za: vrste in možnosti scenografije, likovne in arhitekturne dimenzije prostorske dramaturgije; pojasnijo pojem »okolja« (npr. dogajalno, svetlobno, zvočno), • razlikujejo dramski in gledališki prostor, realni prostor, fiktivni dramski prostor, nevidni in vidni prostor, prostor igre, • opišejo oder in prostore okrog njega; razložijo relacije v prostoru igre, osvetljevanje in urejanje odra (scenografija), • <i>usvojijo termina teihoskopija in heterotopija ter problematizirajo sintagmo prostorska simultanost;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Razčlenjevanje dramskega prostora.
<ul style="list-style-type: none"> • primerjalno opredelijo dramski (besedilni) in gledališki (tudi odrski) prostor – prostor igre – ter nekatere njune funkcije in njihov pomen/symboliko: zunaj in znotraj, zgoraj in spodaj, spredaj in zadaj, horizontalno in vertikalno, razdalje, praznine, osvetljenost, vozlišča (npr. vogal, kot, zid, vmesni prostor, horizont), portal, ikonizacija, uporabljeni predmeti, barve itd., • <i>razložijo simbolne vrednosti odrskih predmetov in drugih scenografskih prvin;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Prostor igre.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo oblike, funkcije in simboliko uprizoritvenih prostorov skozi zgodovino in s tem vrste gledališč: iluzionistično, stilizirano, poulično, antično, srednjeveško, elizabetinsko, realistično itd., abstraktno, gledališče v gledališču (ter dramaturško strategijo igre v igri), lutkovno, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zgodovina gledališča: razvoj, vrste in funkcije odrov.

<p>improvizirano, epsko, plesno, operno idr.,</p> <ul style="list-style-type: none"> • raziskujejo razmerje oder – občinstvo in recepcijske možnosti, • <i>presodijo estetske učinke različnih oblik odrov;</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • raziskujejo/opredelijo dramaturške funkcije dramskega časa in ga razčlenjujejo, • usvojijo in uporabljajo termine: realni in fiktivni dramski in gledališki čas, čas pisanja, čas branja, čas nastajanja uprizoritve, čas uprizoritve, pokazani in nepokazani čas, čas in ritem dogajanja/uprizoritve, • <i>ocenijo možnosti prikazovanja časa na odru;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Razčlenjevanje dramskega in gledališkega časa.
<ul style="list-style-type: none"> • raziskujejo konstitutivne prvine in dramaturške funkcije dramskega dejanja/dogajanja in razčlenjujejo: zgodbe dramskih likov, njihove cilje, govor, dejanja, načine ravnanja, okoliščine dogajanja, dramske situacije; preizkusijo aktantski model, • opredelijo vrste dramskega dogajanja: npr. naraščajoče, padajoče, glavno, stransko, pokazano, pripovedovano, kolektivno, zasebno idr., • usvojijo in uporabljajo termine: dramsko dejanje in dramsko dogajanje, dramska situacija, dramski lik in situacija (reverzibilnost), predzgodba, uvodno stanje (ekspozicija), intruzija, razvoj konfliktnosti, zapletanje, preobratna situacija, razpletanje oziroma vzpostavljanje novega stanja, sklepna situacija (tragična, komična, odprta itd.), • <i>primerjajo dramsko in gledališko dogajanje, usvojijo termina živa slika in dramska atmosfera,</i> • <i>izvejo za freytagov model oblikovanja klasične drame (piramido) in ga primerjajo z oblikovanjem moderne;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Razčlenjevanje dramskega dogajanja, dramske situacije in dramske zgodbe.
<ul style="list-style-type: none"> • razložijo vrste in dramaturške funkcije oblikovanja dramskega besedila; • usvojijo in uporabljajo termine: dramska zgradba, dramski prizor oziroma slika, dramsko dejanje (akt), povezovanje prizorov/situacij, • usvojijo termine: analitična, sintetična in linearna kompozicija; 	<ul style="list-style-type: none"> • Razčlenjevanje dramske zgradbe ali kompozicije.
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznajo in razložijo vrste in dramaturške funkcije dramskih likov, vloge likov, njihove lastnosti, (samo)označevanje, • usvojijo in uporabljajo zveze: dramski lik (individualizirani, tipizirani, glavni, stranski, epizodni), konfiguracija in 	<ul style="list-style-type: none"> • Razčlenjevanje dramskih likov.

<p>konstelacija likov,</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>raziskujejo stopnje psihosocialnega razvoja likov in napetosti med njimi (vrste konfliktov), stopnje stvarnosti dramskega lika (P. Pavis) in aktante (aktantsko razčlenjevanje), uporabnost statistične dramaturgije (tudi razčlenjevanje likov v več delih istega avtorja), pomen in funkcijo aktantskega modela,</i> • <i>primerjajo dramski in gledališki (uprizorjeni) lik;</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • ugotovijo vrste in dramaturške funkcije dialoga, opredelijo razlike med vsakdanjim in dramskim govorom ter preplet obeh besedil (glavnega in stranskega), ocenijo pomembnost korelacij med storjenim in rečenim/izrečenim, ugotovijo jezikovne funkcije dialoga in vrste podob, • usvojijo in uporabljajo termine: dramski govor (dialog), monolog, duolog in polilog, replika, govorna situacija, povezovanje replik, figure povezovanja, slogovno označevanje likov, • razložijo vrste in dramaturške funkcije didaskalij, kontekstno razčlenjevanje, simbolizacijo, ironiziranje in druge pomembne dramske podobe (npr. kontrast, oksimoron, metonimijo), • <i>razčlenjujejo kontekste, didaskalije, didaskalične prvine (v glavnem besedilu), jezik in slog (figuriranje),</i> • <i>vadijo in uporabijo govorjenje zapisanega dialoga iz različnih domačih in tujih obdobj (osnove interpretacije dramskega besedila);</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Razčlenjevanje dramskega dialoga.
<ul style="list-style-type: none"> • ugotovijo vrste in dramaturške funkcije dramskih motivov in motivacij dramskih likov, • usvojijo in uporabljajo termine dramski motiv, dramska tema, dramska motivacija; 	<ul style="list-style-type: none"> • Razčlenjevanje dramskih motivov in motivacijskih sil.
<ul style="list-style-type: none"> • zbirajo in raziskujejo (eksplicirajo) funkcionalne informacije o dramskem besedilu (npr. zgodovinske, biografske, bibliografske, dokumente, pojasnila, razlage, pripombe), njegovi genezi, kritiških odmevih ipd., • usvojijo in uporabljajo termine: dramski avtor, dramski žanr, ocenjevanje in ovrednotenje, gledališka kritika, • iščejo in uporabljajo temeljno literaturo in vire o dramskem besedilu, • <i>zmorejo povzeti oziroma domisliti razčlenjevalno-interpretativni algoritem dramskega besedila;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekspliciranje dramskega besedila.

<ul style="list-style-type: none"> • ugotovijo razlike med dramsko in gledališko umetnino, • primerjajo dramske (dramaturške) in gledališke (teatrološke) kategorije, • usvojijo in uporabijo termine: dramsko gledališče, gledališka uprizoritev (konkretizacija, inscenacija), • <i>spremljajo nastajanje gledališke uprizoritve v bližnjem gledališču;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Dramska umetnina in gledališka umetnina.
<ul style="list-style-type: none"> • spoznajo gledališče, njegove oblike, vrste, tehnike, konvencije, uprizoritelje, pravile igre, gledalčeve užitke (A. Ubersfeld), • usvojijo in uporabijo termine: gledališče, vrste gledališča, gledališki »pitagorov izrek«: dramsko besedilo – igralci – občinstvo – svetloba (Lukan), sooblikovanje uprizoritve, gledališki dogodek, gledališki prostor/čas, gledališka situacija, zunanja in notranja podoba gledališča, oder, zaodrje, pododrje itd., uprizoritelji, • <i>raziskujejo funkcije in pomen konstitutivnih prvin gledališča, vse sisteme, ki soustvarjajo uprizoritev (Kowsan);</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Spoznavanje gledališča in gledališke umetnosti.
<ul style="list-style-type: none"> • primerjajo recepcijo dramske in gledališke umetnine, • usvojijo pojem, pomen in oblike gledališke komunikacije oziroma komunikacijske verige, • primerjajo prvine recepcije dramske in gledališke umetnine; 	<ul style="list-style-type: none"> • Recepcija dramske in gledališke umetnine.
<ul style="list-style-type: none"> • razumejo vlogo in naloge gledalca (tudi zgodovinsko), določijo smeri njegovega pogleda, načine in pomen gledališkega opismenjevanja, priprave na ogled gledališke uprizoritve, usmerjanje pozornosti v prave smeri, • pridobijo osnove t. i. gledališkega bontona in se vzgojijo v pozorno, razumevajoče, a kritično občinstvo, ki si razvija estetski okus in ga zna pokazati oziroma izraziti (npr. v ocenah), • usvojijo in uporabijo termine: gledališki kažipot, dvorana, odrska oprema in drugi delni gledališki sistemi, poslušajoče gledanje, igralec in igra, gledalci in »branje« besedila z odra, • <i>kritično razmišljajo o videni gledališki uprizoritvi, jo ocenijo, svojo oceno argumentirajo, jo primerjajo z že videnimi;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Gledalci – soustvarjalci in kritiki gledališke uprizoritve.
<ul style="list-style-type: none"> • (teoretično) preiskujejo temeljne faze gledališkega uprizarjanja, • preizkusijo posamezne postopke: dramaturška razčlemba, obdelava dramskega besedila, skiciranje režijske knjige, načrti realizacij delnih sistemov (npr. osvetljave), govorno- 	<ul style="list-style-type: none"> • Uprizoritev dramskega besedila ali (razčlenjene) dramske situacije

<p>telesna interpretacija, kritično gledanje, razlaga razumevanja, kritičsko ocenjevanje, snemanje ali druge možnosti arhiviranja;</p>	<p>(v razredu, šolski dvorani, gledališču).</p>
<ul style="list-style-type: none"> • utemeljijo vrste in naloge uprizoriteljev v postopkih nastajanja gledališke uprizoritve, • usvojijo in uporabijo termine: režiser, dramaturg, inspicient, scenograf, kostumograf, skladatelj, lektor, producent, šepetalka, postavljalec luči, lučni vodja, tonski vodja, rekviziter, frizer, masker, lasuljar, garderober, odrski mojster, pomočniki, igralci, statisti idr.; 	<ul style="list-style-type: none"> • Gledališki uprizoritelji.
<ul style="list-style-type: none"> • se pripravijo na ogled gledališke uprizoritve in na problemsko-kritično razpravo po njej, • ugotovijo, da so kot gledalci sooblikovalci uprizoritve in sotvorci njenih sporočil (v skladu s svojim razumevanjem pokazanega/videnega), • razložijo govorico »delnih gledaliških sistemov«, možnosti gledanja oziroma sodelovanja in vrednotijo gledališki dogodek; 	<ul style="list-style-type: none"> • Oglad gledališke uprizoritve.
<ul style="list-style-type: none"> • določijo temeljne korake gledališke uprizoritve (zasnujejo uprizoritveni algoritem): priprave dramskega besedila na uprizoritev, razčlenjevanje besedila oziroma dramske situacije (vlogi dramaturga in režiserja), usklajevanje različnih uprizoritvenih zamisli, porazdelitev vlog in nalog, vrste uprizoritvenih vaj in njihov potek: npr. bralna vaja (vloga lektorja), razčlembna vaja (vloga dramaturga), aranžirka, mizanscenska razpostavitve (vloga režiserja), govorna in telesna interpretacija oziroma kreacija lika, tehnične vaje (vloge različnih umetniških in tehničnih sodelavcev), generalka, dejavnosti po ogledu razredne uprizoritve (ovrednotenje), • usvojijo in uporabijo termine: vaja, razčlembna vaja, bralna vaja, lučna vaja, mizanscena oziroma aranžirka, lektorska vaja, generalka, premiera, obnovitvena vaja, ponovitev ipd., • oblikujejo kritični zapis za šolsko ali javno glasilo, narišejo plakat zanjo, domislijo njeno predstavitev v sredstvih javnega obveščanja, jo arhivirajo, • <i>lastne uprizoritvene zamisli primerjajo z avtorjevimi in videnimi gledališkimi uprizoritvami ali njihovimi posnetki;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Uprizoritveni algoritem.
<ul style="list-style-type: none"> • uporabijo svoje teoretično teatrološko in dramaturško znanje v razčlembi celotnega dramskega besedila (dramaturški praktikum) in predstavijo oziroma izvedejo 	<ul style="list-style-type: none"> • Praktična dramaturška razčlemba

<p>svoje uprizoritvene zamisli,</p> <ul style="list-style-type: none"> • izbrano dramsko besedilo (npr. Cankarjeve Hlapce) berejo večkrat, sami in skupaj, doma in v razredu, ga dramaturško razčlenijo, razložijo in opomenijo; v razredu pa razčlenijo le nekaj ključnih dramskih situacij (npr. dramski prostor, dramski čas, vodilne dramske like, dialog), • predstavijo in utemeljijo uprizoritvene zamisli ter jih delno realizirajo že v razredu, • <i>lastno uprizoritev lahko primerjajo z ogledom uprizoritve istega besedila v gledališču ali na posnetku.</i> 	<p>celotnega dramskega besedila.</p>
---	--------------------------------------

3.2 ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČA

Procesnorazvojni in vsebinski sklopi

CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvejo za prve oblike gledališča oziroma gledališkega uprizarjanja, • usvojijo in uporabijo temeljne teatrološke pojme: teatrologija, zgodovina gledališča, prve oblike gledališča, uprizoritvi (solisti, zbor) in spektakel, • <i>raziskujejo zgodovino uprizarjanja in recepcije uprizoritve (stik med igralci in občinstvom);</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Začetki gledališča.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo grško in rimsko gledališče ter njuno uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete in posebnosti izbranih dramskih besedil: Ajshilove Peržane, Sofoklejevi tragediji Kralj Ojdip in Antigona, Evripidovo Medejo, Aristofanovo Lizistrato ali Aharnjane in Plautova Dvojčka, • usvojijo in uporabijo pojme: grška tragedija, tragičnost, grška in rimska komedija, komičnost, komedijske strategije, • <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Antično gledališče: grško in rimsko.
<ul style="list-style-type: none"> • razložijo Aristotelovo Poetiko (zlasti 6. poglavje: Definicijo tragedije in njene sestavne elemente) in odlomek o dramatiki iz Horacovega Pisma o pesništvu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Prve teoretske misli o drami.

<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo srednjeveško gledališče in tedanjo uprizoritveno prakso, tj. uprizarjanje duhovnih iger v cerkvah in pred njimi (na trgih), • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete in posebnosti izbranih dramskih besedil: Hofmannsthalovo predelavo Slehernika ali Burko o jezičnem dohtarju, • usvojijo in uporabijo pojme: duhovna drama, mirakel, moraliteta, misterij, pasijon, simultano uprizarjanje, • <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Srednjeveško gledališče.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo renesančno gledališče in tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih dramskih besedil: Machiavellijevo Mandragolo, Shakespearovi drami Hamlet, Romeo in Julija, • usvojijo in uporabijo pojme: commedia dell'arte, tip, maska, improvizacija, • <i>izvejo tudi za druge tedanje dramske žanre: interludije, pastirske igre, šolske drame, mešane žanre, pastorale, jezuitske drame,</i> • <i>lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Calderonovega Sodnika Zalamejskega, Shakespearove drame Otello, Kralj Lear, Macbeth, Beneški trgovec, Julij Cezar, Kakor hočete, Vihar,</i> • <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Renesančno gledališče.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo evropsko klasicistično in baročno gledališče in tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti Molièrovega Tartuffa, • usvojijo in uporabijo zvezo trojna enotnost, • <i>lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Corneillovega Cida, Racinovo Fedro, Molièrove komedije Ljudomrznik, Skopuh, Don Juan, Namišljeni bolnik,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Klasicistično in baročno gledališče.

<ul style="list-style-type: none"> • se seznanijo s tedanjo dramsko in gledališko teorijo (<i>D'Aubignac, Boileau</i>) in prakso, njunimi družbenimi vlogami in odmevi na uprizoritve (npr. v <i>Javorškovem Eseju o Molièru</i> ali v <i>Bulgakovem Življenju gospoda Molièra</i>), • domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme; 	
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo evropsko razsvetljensko gledališče in tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti Beaumarchaisove Figarove svatbe, • lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še prvo meščansko dramo <i>Modri Natan G. Lessinga, Goldonijeve Primorske zdrahe</i> ter <i>Diderotov Paradoks o igralcu</i>, • določijo <i>G. Lessinga</i> tudi kot utemeljitelja dramaturgije in avtorja hamburške dramaturgije, • domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme; 	<ul style="list-style-type: none"> • Razsvetljensko gledališče.
<ul style="list-style-type: none"> • se seznanijo z začetki slovenskega gledališča in tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih dramskih besedil: <i>Romualdov Škofjeloški pasijon</i>, odlomka iz <i>Devove operete Belin</i>, • domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme; 	<ul style="list-style-type: none"> • Začetki slovenskega gledališča.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo razsvetljensko gledališče in tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti <i>Linhartove komedije Ta veseli dan</i> ali <i>Matiček se ženi</i>, • obišejo <i>Slovenski gledališki in filmski muzej</i> in spoznajo njuni zbirki ter pomen za slovensko kulturno zgodovino, • raziščejo vlogo in pomen pomembnejših gledaliških publikacij, npr. <i>gledaliških listov, plakatov, najav in kritik uprizoritev, obstoječega video- in filmskega gradiva ipd.</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • Slovensko gledališče v času razsvetljenstva.

<ul style="list-style-type: none"> • lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Linhartovo Županovo Micko in Kreftove Kranjske komedijante, ob njih pa tudi vloge V. Vodnika in Ž. Zoisa, • raziskujejo in ovrednotijo vpliv Beaumarchaisove komedije Figarova svatba na Linhartov Ta veseli dan, • domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme; 	
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo evropsko romantično gledališče (viharniško dramatiko) in tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti odlomkov iz Goethejevega Fausta, • usvojijo in uporabijo zvezo bralna drama, • lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Schillerjevo Mario Stuart ali Viljema Tella, Kleistov Razbiti vrč, Puškinovega Borisa Godunova, • domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme; 	<ul style="list-style-type: none"> • Evropsko romantično gledališče.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo slovensko dramatiko v času romantike in realizma in tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti Levstikovega Tugomerja, • lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Levstikovega Junteza, Jurčičevo Lepo Vido ali Veroniko Deseniško ter katero izmed Vilharjevih čitalniških dram ali operet, morda Jamsko Ivanko, • domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme; 	<ul style="list-style-type: none"> • Slovenska dramatika in gledališče v 19. stoletju.
<ul style="list-style-type: none"> • se seznanijo s pomenom Slovenskega dramatičnega društva in zbirke Slovenska Talija, z Levstikovo in Stritarjevo vlogo pri njegovem nastajanju in porajanju slovenske teorije drame in gledališča v Levstikovih, Stritarjevih, Nollijevih, Janežičevih, Grafenauerjevih, Pivkovih, Župančičevih spisih, • lahko raziskujejo nadaljnje zorenje dramsko-gledališke 	<ul style="list-style-type: none"> • Slovenska dramsko-gledališka teorija v 19. in v 20. stoletju.

<p><i>teorije v delih V. in L. Kralja, F. Koblarja, F. Kalana, J. Vidmarja, A. Inkreta, D. Poniža, B. Lukana idr.;</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo evropsko dramatiko in gledališče v času realizma, naturalizma in moderne ter tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih dramskih besedil: Gogoljevega Revizorja, Ibsenove Strahove, Strindbergovo Gosposično Julijo, Češnjev vrt Čehova, Wildovo Salomo, • usvojijo in uporabijo termine: realistična komedija, naturalistično-simbolistična drama, simbolistična poetična drama, simbolistična komedija; kriza moderne drame (Szondi), • <i>lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Büchnerjevga Vojčka, Ibsenovo Noro, Strindbergovo Sonato strahov, Wildovo komedijo Važno je imenovati se Ernest, Maeterlinckovo Peleas in Melisanda,</i> • <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Evropska dramatika in gledališče v času realizma, naturalizma in moderne.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo slovensko dramatiko in gledališče v obdobju moderne ter tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih dramskih besedil: Cankarjeve Hlapce, Kralja na Betajnovi, Pohujšanje v dolini šentflorjanski, Za narodov blagor, • <i>lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Medvedovo realistično dramo Kacijanar, Kraigherjevo naturalistično dramo Školjka, naturalistično dramo Amerikanci Z. Kveder, Finžgarjevo ljudsko igro Veriga ali Razvalina življenja, Cankarjevo dramo Lepa Vida, Župančičevo poetično dramo Veronika Deseniška,</i> • <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Slovenska dramatika in gledališče v obdobju moderne.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo slovensko dramatiko in gledališče v obdobju med obema vojnama ter tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo 	<ul style="list-style-type: none"> • Slovenska dramatika med obema vojnama.

<p>dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti Grumovega Dogodka v mestu Gogi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • usvojijo in uporabijo termine: ekspresionistična drama in enodejanka, žanrski sinkretizem, groteskna drama; • <i>lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Pregeljeve Berače, Majcnovo Kasijo, Remčevo Magdo, Leskovčeva Dva bregova, Jarčevega Vergerija,</i> • <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme;</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • pridobijo temeljne informacije o najpomembnejših teoretikih drame in gledališča: o Vl. in L. Kralju, F. Koblarju, D. Moravcu, A. Inkretu, D. Ponižu, B. Lukanu idr. ter o Lessingovi Hamburški dramaturgiji, Freytagovi Teoriji drame, Sistemu Stanislavskega in Brechtovem epskem gledališču, • <i>poiščejo temeljne informacije tudi o drugih teoretikih drame in gledališča: npr. o Appii, Craigu, Artaudu, Mejerholdu, Tairovu, Grotowskem, Brooku, Pfistru, Ubersfeldovi, Szondiju, Melchingerju, Klotzu, pa o Župančiču, Vidmarju, Kalanu, Predanu idr.;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Teorija drame in gledališča v Evropi.
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo slovensko socialnokritično realistično dramatiko in gledališče ter tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih dramskih besedil: Kreftove Celjske grofe, Potrčeve Krefle in Borove Raztrgance, • <i>lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Kreftove Kranjske komedijante in Klopičevo Mater,</i> • <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Socialnokritična realistična dramatika.
<ul style="list-style-type: none"> • se seznanijo s svetovno dramatiko in gledališčem v 20. stoletju ter modernimi uprizoritvenimi praksami, npr. s postdramskim gledališčem, performativnim gledališčem, plesnim gledališčem ipd., • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih dramskih besedil: Mater Korajžo in 	<ul style="list-style-type: none"> • Svetovna dramatika v 20. stoletju.

<p>njene otroke B. Brechta, Šest oseb išče avtorja L. Pirandella, Čakajoč Godota S. Becketta, Plešasto pevko E. Ionesca, Zaprta vrata J. P. Sartra,</p> <ul style="list-style-type: none"> • usvojijo in uporabijo termine: moderna drama, moderna družbenokritična drama, poetična drama, fantastično-groteskna igra, drama krutosti, eksistencialistična drama, absurdna tezna drama, tragična komedija, drama absurda, kabaret; eksperimentalno gledališče; pantomima, • <i>lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še Pirandellovega Henrika IV., Jarryjevega Kralja Ubuja, Genetov Balkon, Dürenmattove Fizike, Williamsov Tramvaj poželenje, O’Neillovo Dolgega dne potovanje v noč, Shawov Pigmalion, Eliotov Umor v katedrali, Lorcov Dom Bernarde Alba, Anouilhovo Antigono, Osbornov Ozri se v gnevu, Mrožkov Tango, Millerjev Lov na čarovnice/Smrt trgovskega potnika, Albeejevo Kdo se boji Wirginije Woolf?, Mametovo Oleanno,</i> • <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme;</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • opredelijo slovensko povojno dramatiko in gledališče ter tedanjo uprizoritveno prakso, • raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih dramskih besedil: Smoletovo Antigono, Zajčevega Voranca, Jančarjev Veliki briljantni valček, Zupančičevega Vladimirja, • usvojijo in uporabijo pojme: radijska igra, scenarij, TV-drama, skeč; • <i>lahko berejo oziroma si ogledajo, raziskujejo, razčlenjujejo, interpretirajo in vrednotijo še: Kozakovo Afero/Kongres, Smoletova Zlata čeveljčka, Zajčeva Otroka reke, Torkarjevo Pisano žogo, Strniševega Samoroga/Žabe, Božičevega Vojaka Jošta ni, Šeligovo Ano, Hiengovega Osvajalca, Svetinovo Šeherezado oziroma Ojdipa v Korintu, Partljičevo komedijo Moj ata socialistični kulak/Ščuke pa ni, Jovanovičevo Osvoboditev Skopja/Zid – jezero/Norce, Jesihove Grenke sadeže pravice, Poniževega Škofa Hrena, Flisarjevega Strica iz Amerike, Zupančičev Razred, S. Pavček Čisti vrelec ljubezni/Ali en ali dva, Pograjčevo Ljubezen na smrt,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Slovenska povojna dramatika in gledališče.

• <i>si ogledajo slovensko literaturo o drami in gledališču (Maske, zbirko SMGL, gledališke liste),</i>• <i>domišljajo gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo grafično (digitalno) predstavijo in utemeljijo uprizoritvene aktualizme.</i>	

4 PRIČAKOVANI REZULTATI

Pričakovani rezultati izhajajo iz zapisanih ciljev, vsebin in kompetenc. Za to, da dijak doseže pričakovani rezultat, poskrbi učitelj z načrtovanjem in izvedbo pouka, dijak pa s svojim delom in odgovornostjo skladno s svojimi sposobnostmi. Pričakovani rezultati so zapisani splošno, kar pomeni, da jih bodo dijaki dosegali v različnem obsegu in na različnih taksonomskih stopnjah. Dijaki naj bi po sklenjenem izobraževanju obvladali temeljna znanja (strokovna in procesna) in osnovne spretnosti (navedene pod točko 3), potrebne za nadaljnje osebno(stno) dozorevanje pa tudi za nadaljnje izobraževanje, za ustvarjalnost in učinkovito uporabo znanja in razvoj zaupanja v lastne sposobnosti. Pridobili naj bi si temeljne kompetence, ki jih bodo potrebovali pri vseživljenjskem učenju. Pričakujemo, da bodo vsebine dobro razumeli, jih znali povezovati in uporabiti pri sestavljenih problemih in medpredmetno.

Dijaki naj bi:

- pridobili temeljno dramsko, dramaturško, literarnozgodovinsko gledališko (interpretativno, igralsko idr.) znanje, razčlenjevalne, ocenjevalne in uprizoritvene sposobnosti in spretnosti,
- opazili, razumeli in kritično ovrednotili dramske (literarne), dramaturške in gledališke kvalitete besedila in gledališke uprizoritve,
- znali opredeliti, prepoznati, primerjati, samostojno povzemati dramske in gledališke umetnine,
- znali izbrano dramsko besedilo razčleniti, opomeniti, eksplicirati, interpretirati, vrednotiti ter pri tem uporabljati tudi znanja, pridobljena pri drugih predmetih programa: umetnosti govora, giba, plesa, improvizacije, likovnega, glasbenega, elektronskega in filmskega izražanja itd.

4.1 VSEBINSKA ZNANJA PRI TEORIJI DRAME

Dijak:

- usvoji in uporabi pojme: dramaturgija, dramaturg, dramsko besedilo, dramatika, drama, dramaturški vir, dramaturško razčlenjevanje, gledališče, gledališka uprizoritev,

- prepozna, razčleni, interpretira in ovrednoti dramsko besedilo,
- ugotovi specifike zapisa in recepcije dramskega besedila, razlikuje glavno in stransko besedilo, določi njune posebnosti, dramaturške funkcije in spremembe v uprizoritvenem procesu,
- bere in razbira dramsko besedilo, uporablja različne bralne strategije, tehnike in metodične postopke; usvoji literarno, dramaturško (uprizoritveno), problemsko, interpretativno branje (z ugotavljanjem sobesedila),
- prepozna temeljne dramaturške prvine: dramski prostor, dramski čas, dramsko situacijo, dramski lik, dramsko dejanje/dogajanje, dramski dogodek,
- razčleni, interpretira in ovrednoti uvodne didaskalije: naslov, podnaslov, moto, seznam oseb/likov idr.,
- razčleni, interpretira in ovrednoti dramski prostor; usvoji pojme realni-fiktivni, nevidni-vidni prostor, teihoskopija, heterotopija, simultanost prikazovanja, vloga, pomen, možnosti osvetljave (tudi kot časovnega indikatorja),
- prepozna in označi vrste odrov (iluzionistični, škatlasti, simultani, elizabetinski, abstraktni, improvizirani, lutkovni) in gledališč (dramsko, lutkovno, operno, operetno, plesno, gledališče v gledališču, epsko gledališče idr.); določi pomen in funkcije prostora igre oziroma odra, funkcije in simboliko scenografije, predmetov, pomen razdalj, vozlišč in nasprotij,
- razčleni, interpretira in ovrednoti dramski čas, razlikuje realni in fiktivni dramski čas, čas pisanja, čas branja, čas nastajanja uprizoritve, čas uprizoritve, pokazani in nepokazani čas,
- razčleni, interpretira in ovrednoti dramsko dejanje/dogajanje oziroma zgodbe dramskih likov: vrste in razvoj dramskega dogajanja (naraščajoče, padajoče, glavno, stransko, pokazano, pripovedovano, kolektivno, zasebno, v tradicionalni in moderni drami), pojem in vlogo dramske situacije, stopnje zapletanja in razpletanja dogajanja,
- razčleni, interpretira in ovrednoti vrste in funkcije dramske zgradbe ali kompozicije: (analitično, sintetično in linearno); usvoji in uporabi pojme: dramski prizor, slika, dejanje, povezovanje prizorov,
- razčleni, interpretira in ovrednoti vrste in dramaturške funkcije (vloge) likov (glavni, stranski, epizodni, komitantni, alternativni); izve za aktantsko razčlenjevanje, uporabnost statistične dramaturgije, možnosti

(samo)označevanja, konfiguracijske možnosti, konstelacije; usvoji pojme aktant, konfiguracija, konstelacija,

- razčleni, interpretira in ovrednoti dramski dialog (njegovo zgradbo in vrste: monolog, duolog in polilog, govorne kontekste, replike, govorne situacije), didaskalije (eksplicitne in implicitne), prisotnost avtorja (dvojno izjavljanje) in dramsko podobje (kontrast, metonimija, oksimoron, figure povezovanja, simbolizacijo, ironične dimenzije ipd.),
- razčleni, interpretira in ovrednoti dramske motive, motivacije in teme,
- usvoji in uporablja ekspliciranje dramskega besedila,
- razlikuje med dramsko in gledališko umetnino, zmore kakovostno recepcijo obeh, zna določiti in razložiti njune temeljne kategorije in sodelovati pri načrtovanju gledališke konkretizacije oziroma inscenacije,
- razloži temeljne gledališke prvine (besedilo, igralec, občinstvo), bistvo in pomen gledališkega dogodka, gledališke konvencije, pomen in funkcijo razsvetljave, tipe in naloge uprizoriteljev,
- oceni videno gledališko uprizoritev (razvija kritiške zmožnosti in estetski okus),
- z dramaturškim znanjem in razčlenjevanjem deluje in sodeluje v dramsko-gledališki delavnici, domišlja in načrtuje različne uprizoritvene možnosti razčlenjenega dramskega besedila (odlomka), jih pomaga (v vlogah različnih vrst uprizoriteljev) odrsko realizirati in arhivirati; sodeluje v problemsko-kritični razpravi in pri vrednotenju ustvarjenega/videnega gledališkega dogodka.

4.2 VSEBINSKA ZNANJA PRI ZGODOVINI DRAME IN GLEDALIŠČA

Dijak:

- zmore prepoznati, raziskati, razčleniti, interpretirati in ovrednotiti različne dramske vrste/žanre, dramatike, temeljna dramska besedila, posebnosti njihovega oblikovanja in gledališkega uprizarjanja od antike do današnjih dni: začetke gledališča, antično gledališče, srednjeveško, renesančno, klasicistično in baročno, razsvetljensko, romantično, evropsko in slovensko gledališče v času realizma, naturalizma in simbolizma, svetovno in slovensko dramatiko v 20. stoletju; spozna postdramsko, performativno, plesno idr. gledališča,

- raziskuje, razčleni, interpretira in vrednoti dramaturške, gledališke, moralno-etične in estetske kvalitete in posebnosti izbranih obveznih besedil: Ajshilove Peržane, Sofoklejevega Kralja Ojdipa in Antigono, Evripidovo Medejo, Aristofanovo Lizistrato/Aharnjane, Plautova Dvojčka, Hofmannsthalovega Slehernika/Burko o jezičnem dohtarju, Machiavellijevo Mandragolo, Shakespearovi tragediji Romeo in Julija ter Hamlet, Molièrovega Tartuffa, Beaumarchaisovo Figarovo svatbo, Romualdov Škofjeloški pasijon in odlomka iz Devovega Belina, Linhartovo komedijo Ta veseli dan ali Matiček se ženi, odlomke iz Goethejevega Fausta, Levstikovega Tugomerja, Gogoljevega Revizorja, Ibsenove Strahove, Strindbergovo Gospodično Julijo, Češnjev vrt Čehova, Wildovo Salomo, Cankarjeve Hlapce, Kralja na Betajnovi, Pohujšanje v dolini Šentflorjanski in Za narodov blagor, Grumov Dogodek v mestu Gogi, Kreftove Celjske grofe, Potrčeve Krefle in Borove Ratrgance, Brechtovo Mater korajžo in njene otroke, Šest oseb išče avtorja Pirandella, Čakajoč Godota Becketta, Ionescovo Plešasto pevko, Sartrova Zaprta vrata, Smoletovo Antigono, Zajčevega Voranca, Jančarjev Veliki briljantni valček, Župančičevega Vladimirja;
- razloži pomen dramaturških/teatroloških metabesedil/teorij: Aristotelovo Poetiko, Horacovo Pismo o pesništvu, klasicistične zahteve o treh enotnostih, pomen *Lessingove Hamburške dramaturgije*, Freytagovo Teorijo drame, pomen Sistema K. Stanislavskega, *pogleda vodilnih naturalistov, realistov in simbolistov na dramo in gledališče*, začetke slovenske teorije drame in gledališča, Cankarjeve poglede na dramo in gledališče, Župančičevo Pismo o slovenščini na odru, Kraljev Dramaturški vademekum, *Ponižev Anatomijo dramskega besedila*, *Kraljevo Teorijo drame*, *Inkretovo Dramo in gledališče*, Lukanov Gledališki pojmovnik za mlade in *Slovensko dramaturgijo*, izbrane slovenske dramaturške zapise oziroma dela, Brechtovo teorijo o epskem gledališču, poglede Ubersfeldove, Szondija idr. na moderno dramo in gledališče,
- usvoji in uporabi temeljne teatrološke pojme: teatrologija, zgodovina gledališča, oblike in vrste gledališča, deli gledališča, vrste odrov, razmerje oder-gledalci, uprizoritveni proces, uprizoritelji, gledališka komunikacija, gledališka kritika, *commedia dell'arte*, improvizacija,

- domišlja gledališko uprizoritev razčlenjenih dramskih situacij, jo (grafično) predstavi in utemelji uprizoritvene aktualizme.

4.3 PROCESNA ZNANJA

V času izobraževanja naj bi dijaki razvili tudi veščine oziroma procesna znanja, ki so sicer tesno povezana z znanjem stroke, a so hkrati vendarle splošnejša, prenosljiva tudi na druga področja in omogočajo uporabo specifičnih znanj.

Dijak:

- ima razvito bralno zmožnost na ravni kultiviranega bralca, sporazumevalno in digitalno zmožnost,
- pridobi uporabno teatrološko, dramaturško in literarno znanje kot sestavino bralne zmožnosti,
- pozna in uporablja temeljne dramaturške pojme, dramska besedila in vsaj nekatere okoliščine in kvalitete njihovega nastajanja ter odrskega uprizarjanja,
- razvije zmožnost širjenja svojih spoznanj o dramatiki in gledališču v širši kulturni kontekst; dramatiko in gledališče dojame kot del kulturnega dogajanja v času, v nacionalnem in mednacionalnem prostoru in kot pojav, ki sooblikuje vrednotni sistem posameznika in družbe,
- abstraktno razmišlja, analitično zastavi problem in ga skuša rešiti z uporabo različnih strategij,
- zna uporabljati strokovno znanje tudi v vsakdanjem življenju,
- načrtuje in samostojno izvede raziskovalno nalogo ter jo predstavi, kritično analizira delo, rezultate in mogoče interpretacije rezultatov,
- zmore zastaviti hipoteze in jih razviti v teze,
- kritično razmišlja o potrebnih pogojih za učinkovito razčlenitev ali uprizoritev kateregakoli dramskega besedila,
- uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, zmore kritičen odnos do spletnih in drugih informacij,
- reflektira lastno znanje in poti do njega,
- zmore ustvarjalnost, dajanje pobud, sprejemanje odločitev, vrednotenje in ocenjevanje, samoiniciativnost in podjetnost.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Predmet teorija in zgodovina drame in gledališča se smiselno povezuje predvsem s poukom slovenščine, seveda pa tudi s poukom zgodovine, umetnostne zgodovine, psihologije, sociologije in vseh drugih strokovnih predmetov ter delavnic v programu dramsko-gledališke gimnazije. Dijaki dosegajo cilje s teoretičnim poukom in praktično v različnih delavnicah. Splošni cilji, enako kot npr. pri pouku slovenščine, vključujejo tudi kroskurikularne vsebine, kot so državljanska vzgoja, IKT, knjižnično informacijsko znanje, poklicna orientacija ter vsebine kulturne vzgoje.

Posebna pozornost se namenja razvijanju digitalne pismenosti dijakov kot eni izmed ključnih kompetenc vseživljenjskega učenja. Dijaki uporabljajo digitalne tehnologije pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti, sprejemanju, razčlenjevanju in virtualnem uprizarjanju dramskih besedil (odlomkov) oziroma gledaliških uprizoritev kot podporo kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti, za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično uporabo. Medpredmetne povezave so lahko motivacijsko sredstvo, nadgrajujejo obstoječa znanja, se učinkovito dokažejo pri uresničevanju zamišljenih projektov itd. Njihovo uresničevanje je odvisno od povezovanja učiteljev različnih predmetnih področij in načrtovanja povezav v šoli, med aktivni in posameznimi učitelji. Globalni pristop spodbuja celostno učenje in poučevanje. Poteka na ravni vsebin (npr. predstavitev posameznega dramatika ali gledališkega projekta), na ravni procesnih znanj (npr. iskanje virov) ter na konceptualni ravni (poglobljanje razumevanja istih pojmov pri različnih predmetih oziroma v delavnicah).

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

V dramsko-gledališki gimnaziji dijaki dosejajo učne cilje (zapisane v tem učnem načrtu v poglavju Cilji in vsebine) z metodičnimi postopki problemsko-hevrstičnega, dejavnega, sodelovalnega, ustvarjalnega in raziskujočega učenja, dramaturškega razčlenjevanja, branja in pogovora, problemskega dialoga (diskusije), opazovanja, poslušanja, raziskovanja, opisovanja, povzemanja, primerjanja, razvrščanja, prepoznavanja, sklepanja, predvidevanja, razlaganja, definiranja, ekspliciranja in interpretiranja, ocenjevanja in vrednotenja, presojanja, ponazarjanja, tvorjenja besedil, gibanja, improviziranja, uprizarjanja (realiziranja medbralnih predstav), kazanja, govorno-telesnega, likovnega, glasbenega, plesnega in filmskega in videoizražanja, kreativnega predelovanja besedil, branja metatekstov, pisanja in oblikovanja lastnega in skupnega dramsko-gledališkega dnevnika (mape) ipd.

Pristop k dramskemu besedilu temelji na kombinaciji induktivno-deduktivnega pouka. Dijaki raziskujejo, razčlenjujejo in vrednotijo tradicionalno in moderno dramsko ustvarjalnost, ob dramatiki pa tudi gledališko ustvarjalnost kot njeno odrsko, vizualno realizacijo (s poudarki na slovenskem in sodobnem gledališču), ki za svoje izražanje potrebuje tudi oblike, tehnike in izrazna sredstva drugih vrst umetnosti; usvojijo predpisane učne vsebine in predvidena znanja ter izkušnje; učijo se brati in izrekati (govoriti) dramska besedila, jih doživljati, opomenjati, osmišljati, vrednotiti; učijo se »brati« in gledati oziroma poslušati gledališke uprizoritve, vrednotiti gledališko uprizoritev, spoznavati proces nastajanja gledališke uprizoritve; vživljajo se v različne vloge, situacije, naloge likov in uprizoriteljev; spremljajo gledališko, likovno, plesno, filmsko in video- ter improprodukcijo; izdelujejo dramsko-gledališko mapo (portfolio); raziskujejo razvoj gledališča, odrov, uprizarjanja, razmerja gledališče – družba, gledališče – druge vrste umetnosti (zlasti glasbe, plesa, likovnega izražanja). Obvezni in priporočeni so ogledi slovenske in gledališke gledališke produkcije, spremljanje dramsko-gledališke kritiške misli v časopisju in na televiziji/spletu, pisanje dnevnika in lastnih kritiških refleksij o prebranem in videnem.

Vsebine so obvezne in izbirne: priporočljivo je, da se dijaki odločijo tudi za branje in razbiranje zadnjih, bodisi po učiteljevem priporočilu bodisi po lastni presoji. Ob tem

osebnostno, zlasti čustveno zorijo, pozorni pa so tudi do vseh oblik in funkcij domišljjskega (razvijanje imaginacije) in estetskega (razvoj okusa in estetskih meril). Razmerje med teorijo drame in gledališča in raziskovanjem razvoja dramatike in gledališča je 40 : 60 odstotkov.

Pouk se lahko obogati z video- oziroma filmskimi ilustracijami, z ogledi gledaliških uprizoritev, ekskurzijami ipd. Na razčlenjevanje izbranega odlomka se dijaki pripravijo s prvim branjem celotnega besedila oziroma dramskega odlomka ali s predhodnim ogledom gledališke uprizoritve.

Natančen potek pouka, oblike in čas ocenjevanja predvidi učitelj v letni pripravi. Z njim dijake seznanijo v prvi učni uri. Postopki razčlenjevanja dramskega besedila so specifični in natančno popisani v ustrezni didaktičnometodični literaturi (npr. v priročniku *Od drame h gledališču*). V četrtem letniku dijaki svoja teoretična znanja aplicirajo na dramskih besedilih maturitetnega sklopa.

Dijaki razvijajo tudi metakognitivne sposobnosti, so torej sposobni tudi samostojnega načrtovanja svojega učenja in samoocenjevanja. Dijaki dokazujejo svoje znanje in sposobnosti z različnimi oblikami preverjanja in ocenjevanja. Ti so: ustni (preverjanje in ocenjevanje znanja ter spretnosti), pisni (preverjanje in ocenjevanje teoretičnega znanja) in ustvarjalniški (virtualno zamišljanje uprizoritvenih možnosti in sodelovanje pri njihovi konkretizaciji).